

,Ty otsjen krasiewy krasiewaja. Ja tjebja ljoebjoe', fluisterde Rieko haar toe Tanja Veen-Penchiena vindt moed om levensverhaal te vertellen

■ WINSCHOTEN - Moedig om zo in je eigen verleden te durven duiken. Burgemeester Janny Vlietstra van Winschoten stak haar bewondering voor Tatjana Veen-Penchiena (73) niet onder stoelen of banken. In gesprekken die uren en uren duurden gaf de Winschotense haar stormachtige levensverhaal prijs aan Bert Uil. Die boetseerde de vaak emotionele en soms pijnlijke herinneringen aan de oorlogsjaren van de in de Russische stad Koersk geboren Tatjana tot een authentiek en hier en daar geromantiseerd boekwerk. De biografische vertelling 'Tanja' werd gisteren officieel gepresenteerd in de statige raadzaal van het Winschoter stadhuis.

Door **Hennie Lemein**

Amper zeventien is Tanja als ze van de middelbare school wordt geplukt om als Oost-Arbeiter in Duitsland te werken. Per veewagon wordt ze van Koersk vervoerd naar Auschwitz waar Tanja verschijnt voor dr. Mengele. Hij heeft haar lot in handen. Een verwijzing naar links betekent onherroepelijk het einde, naar rechts geeft hoop. Ze durft het aan Mengele te smeken bij haar vriendin Lydia te blijven, hetgeen de beruchte kampdokter doet verzuchten: „Frech bist du auch, wie ein Deutscher. Rechts!“

Via Berlijn, waar ze van nabij een verschrikkelijk bombardement meemaakt en Braunschweig belandt ze in de aardappelkeuken van de Bremer Flugzeugbau. Daar leert ze een aardige Hollander kennen: Rieko Veen uit Oude Pekela. Onder erbarmelijke omstandigheden bloeit een romance op. Samen moeten Rieko en Tanja vele ontberingen

doormaken om uiteindelijk in Osnabrück, een dependance van de fabriek, door Engelse soldaten te worden bevrijd.

„Een lang, mooi maar zeer zwaar leven“, kenschetste Vlietstra het indrukwekkende verhaal van haar plaatsgenote. „Ik ben trots op mevrouw Veen, die het heeft aangedurfd het proces dat zoveel emoties losmaakt nogmaals door te maken. En moedig omdat ze het belangrijk vindt dat haar verhaal en ervaringen worden doorverteld aan generaties die niet de verschrikkingen van de oorlog hebben meegemaakt. Het verhaal van Tanja zou een

steentje kunnen bijdragen om in de toekomst al die wreedheden te voorkomen die ooit zijn veroorzaakt“.

Belofte

Op hun trouwdag (22 juni '45) deden Rieko en Tanja elkaar een belofte. Ze zouden hun kinderen nooit lastig vallen met hun problemen en verhalen van de verschrikkelijke oorlogsjaren en hun ervaringen daarin. „Ze zullen het beter hebben dan wij hebben gehad“, spraken ze af. Die belofte werd nooit gebroken. Tanja Veen-Penchiena heeft tegenover auteur Bert Uil het stil-

zwijgen doorbroken. Omdat ze antwoord wilde geven op vragen van haar kleinkinderen, maar bovenal om te laten weten dat het mogelijk is uit een diep dal te klimmen. „Een vrouw uit duizenden, die zo lief en uiterst vergevingsgezind is“, karakteriseert Uil haar.

Omringd door haar vier kinderen, schoondochter, schoonzons en de schare kleinkinderen (alleen kleinzoon Michel ontbrak wegens ziekte) hoorde Tanja Veen-Penchiena gisteren de vele loftuizingen aan. 't Komt allemaal wel goed. Het was Rieko die

haar met die woorden moed insprak, toen ze in het kamp Obslehhauser Bahnhof op weg waren naar een schuilplaats tijdens een luchtaanval. Het kwam goed, maar vraag niet hoe. De bevrijding betekende voor Rieko een terugkeer naar huis, de inmiddels zwangere Tanja was wel heel ver van haar ouderlijk huis in Koersk beland. En hoewel Rieko's ouders Tanja liefdevol omarmden („As 't doe goud bist veur Rieko, den binnen wie dat dubbel en dwars veur die“) had ze het moeilijk.

De periode van prikkel-draad was achter de rug, alles

was echter vreemd. Geen closet met waterspoeling zoals in de Leninstraat in Koersk, maar een tonnetje in een klein houten huisje op het erf, achter het huis in Pekela.

Twee werelden

In de afgelopen zomer leefde Tanja in twee werelden, schetste Bert Uil de urenlange gesprekken die hij met haar voerde. „Ze moest in gedachten terug naar het verleden dat ze eigenlijk had weggestopt. Terug naar haar ouders, vriendin Lydia, de tranenrijke, pijnlijke en romantische herinneringen. De eerste weken van onze wekelijkse ontmoetingen waren voor mij het moeilijkst. Ik moest me als het ware transformeren tot een meisje van zeventien om te begrijpen wat ze heeft meegeemaakt. De les van haar is dat er heel veel slechte Duitsers zijn, maar ook heel veel goede. En dat toeval niet altijd toevallig kan zijn“.

Emotioneel weerzien

Haar ouders kon Tanja pas in '61 bezoeken. De reis naar Koersk eindigde na veel hindernissen in een emotioneel weerzien met moeder Lina en vader Pjotr. Een jaar later stierf Tanja's vader op 84-jarige leeftijd. Pjotr zou, schreven familieleden, op de terugkeer van zijn dochter hebben gewacht. In juni '92 overleed Rieko Veen, haar grote liefde, na een slopende ziekte. Tanja heeft het gevoel dat hij nog ergens is. Tijdens haar bezoeken aan het columbarium van het Winschoter crematorium vertelt en overlegt ze alles met hem. Rieko zou de moed van Tanja hebben geprezen. Of zoals hij het vaak tegen zijn Tanja zei: „Ty otsjen krasiewy krasiewaja. Ja tjebja ljoebjoe. Je bent heel mooi. Ik hou van jou!“

59-6-4-90

► Tanja Veen-Penchiena weet zich omringd door haar kinderen Dettie, Sietze, Lina en Rita, alsmede burgemeester Janny Vlietstra en schrijver Bert Uil.

Foto: Hilbrand Dijkhuizen